

Minister van Justitie en Veiligheid
Minister voor Rechtsbescherming

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Aanbieding WODC onderzoek "Zelfonderzoek en
zelfmelden van fraude en corruptie door bedrijven"

Datum
21 februari 2023

Ons kenmerk
4471609

Algemene leiding

Minister SG
Datum/eindparaaf Datum/paraaf

Kopie aan

Minister voor
Rechtsbescherming
Datum/paraaf

1. Aanleiding

De Vrije Universiteit Amsterdam heeft op verzoek van het ministerie van Justitie en Veiligheid en in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) onderzoek uitgevoerd naar ervaringen met zelfonderzoek en zelfmelding door bedrijven die verdacht worden van fraude of corruptie. Het WODC publiceert het onderzoeksrapport uiterlijk zes weken na aanbieding, op 28 februari a.s. Het is gebruikelijk om dergelijke rapporten voor de publicatie aan de Kamer aan te bieden. De aanbiedingsbrief treft u als bijlage aan.

2. Geadviseerd besluit

Het onderzoek bevat onderwerpen die onder de verantwoordelijkheid van de minister van Justitie en Veiligheid (opsporingsbeleid) en de minister voor Rechtsbescherming (strafvordering, slachtofferbeleid rechtsbescherming) vallen.

U beiden wordt gevraagd om akkoord te gaan met de inhoud van de aanbiedingsbrief. De minister van Justitie wordt verzocht om de brief mede namens de minister voor Rechtsbescherming te ondertekenen. Als bijlage wordt het onderzoeksrapport meegestuurd.

Het onderzoek is veelomvattend en legt verschillende vragen en dilemma's bloot, die nader uitzoekwerk vergen en waarover nog met de betrokken partijen moet worden gesproken, zodat u een gewogen, inhoudelijke beleidsreactie kunt formuleren. In de brief geeft u aan dat het onderzoeksrapport voor u aanleiding geeft om de uitkomsten met belanghebbende partijen te kunnen bespreken, zoals advocaten, registeraccountants, bestuurders en commissarissen, het Openbaar

Ministerie, de Raad voor de Rechtspraak en het maatschappelijk middenveld. U geeft aan dat u de Tweede Kamer naar verwachting rond december 2023 informeert met een beleidsreactie op het rapport.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

3. Kernpunten

Met het onderzoek is uitvoering gegeven aan de motie van de leden Groothuizen en Van Nispen, die werd ingediend tijdens het Notaoverleg over de justitieketen op 30 juni 2020. Daarin werd verzocht om de voor- en nadelen van zelfonderzoek bij (financieel-economische) criminaliteit onafhankelijk te laten onderzoeken, in te gaan op de betrouwbaarheid en bruikbaarheid van zelfonderzoek voor opsporingsinstanties en het Openbaar Ministerie en op de vraag op welke wijze zelfonderzoek zou kunnen worden gereguleerd.

Datum
21 februari 2023

Ons kenmerk
4471609

Door de onderzoekers is een vergelijkende (vier) landenstudie verricht en zijn (29) experts geïnterviewd. De Nederlandse praktijk is nog sterk in ontwikkeling en kent geen formele regeling voor zelfonderzoek en zelfmelding. Door de onderzoekers wordt aangegeven dat de meeste (geraadpleegde) deskundigen het erover eens zijn dat enige vorm van regulering van zelfonderzoek en zelfmelden bij fraude en corruptie wenselijk is om duidelijkheid te geven aan zowel de (potentiële) melder als het openbaar ministerie. Deskundigen verschillen echter van mening over de invulling van eventuele nadere regulering.

Over de zelfmelding is de algemene mening onder de geraadpleegde experts volgens de onderzoekers dat deze procedure meer moet worden gereguleerd, maar ook niet te veel moet worden vastgelegd. Het grootste deel van de deskundigen geeft verder aan dat het nuttig is om bepaalde voorwaarden aan een zelfonderzoek te stellen, met name bij gebruik daarvan voor een zelfmelding. Critici van regulering van zelfonderzoek en zelfmelding benoemen dat strikte regulering ten koste kan gaan van de bereidheid om te melden en de beslissingsvrijheid van het Openbaar Ministerie.

Door de onderzoekers worden in het rapport verschillende belangrijke inhoudelijke aandachtspunten benoemd voor zelfonderzoek en zelfmelding die nader uitgewerkt moeten worden alvorens te kunnen besluiten of er een regeling moet worden opgesteld. Voorbeelden hiervan zijn onder andere de rol en de reikwijdte van het verschoningsrecht bij zelfonderzoeken, strafkorting en schulderkenning. Ook wordt terecht door de onderzoekers opgemerkt dat de positie van slachtoffers en natuurlijke personen in de huidige discussie onderbelichte thema's zijn. Hiervoor zijn geen duidelijke oplossingen voorhanden, dus is nadere uitwerking en beleidsvorming nodig om een gewogen beleidsreactie te formuleren.

Het betrekken van belanghebbende partijen leidt tot een aanvullende inschatting hoe zij aankijken tegen de onderzoeksresultaten en de dilemma's. Ook kan naar aanleiding van deze overleggen een betere inschatting worden gemaakt van het draagvlak om regulering mogelijk te maken en in welke vorm. U informeert de Tweede Kamer daar rond het einde van dit jaar nader over in de vorm van een beleidsreactie.

4. Toelichting

De inhoud van deze brief is op ambtelijk niveau afgestemd met DRB en DWJZ. Het Openbaar Ministerie heeft een afschrift van het onderzoek toegezonden gekregen. Aan het WODC is de samenvatting van het onderzoek vooraf

voorgelegd. De inschatting is dat voor het gewenste overleg met de belanghebbende partijen en nadere uitzoekwerk de komende maanden nodig zijn.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

4.1 Politieke context

Uw voorganger heeft de Tweede Kamer op 29 maart 2021 geïnformeerd over de aanvraag van dit WODC onderzoek (Kamerstukken II 2020/21, 31 753, nr. 237). Ook werden door uw voorganger Kamervragen beantwoord en werd besloten op een verzoek op grond van de Wet openbaarheid van bestuur:

- Antwoorden op Kamervragen over wenselijkheid van zelfonderzoeken in fraudezaken (Aanhangsel Handelingen II 2019/20, nr. 3224);
- Antwoorden op Kamervragen over zelfonderzoek door eigen advocaten van bedrijven (Aanhangsel Handelingen II 2019/20, nr. 2403);
- Antwoorden op Kamervragen over het bericht dat bedrijven feitenonderzoek kunnen doen naar fraude en corruptie (Aanhangsel Handelingen II 2018/19, nr. 3898);
- Kamerbrieven over een Wob-verzoek over zelfonderzoek door advocaten. (Kamerstukken II 2020/21 31753, nr. 224)

Datum
21 februari 2023

Ons kenmerk
4471609

De Kamervragen gingen over de betrouwbaarheid en volledigheid en wenselijkheid van zelfonderzoek, de rol van advocaten van bedrijven en de vraag of er sprake is van klassenjustitie. Ook internationaal is aandacht gevraagd door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO): deze organisatie heeft bij de periodieke evaluatie van het OESO anti-corruptieverdrag de aanbevelingen gedaan om duidelijk beleid voor zelfonderzoek en zelfmelding door bedrijven op te stellen.

Naast de onder sub 3 aangehaalde motie van de leden Groothuizen (D66) en Van Nispen (SP) (Kamerstukken II 2019/20 31753, nr. 207) is ook de motie van het lid Van Nispen in uitvoering genomen (Kamerstukken II 2020/21 29 279, nr. 664). In die motie is verzocht om in overleg te gaan met het Openbaar Ministerie over de wenselijkheid van een aanwijzing voor zelfonderzoek en zelfmelding. Nu dit onderzoek is afgerond worden de onderzoeksbevindingen met het Openbaar Ministerie besproken en wordt het overleg hervat.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

5.1 Toelichting

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.